

To: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@minvws.nl; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@minvws.nl; [redacted]
Cc: [redacted]@nvavg.nl; [redacted]@nvavg.nl; [redacted]@nvavg.nl; [redacted]@verenso.nl
From: [redacted]
Sent: Tue 2/9/2021 2:23:45 PM
Subject: FW: antwoordlijn vaccineren tegen COVID-19 zonder toestemming of bijverzet: reactie graag uiterlijk maandag 1-2
Received: Tue 2/9/2021 2:23:49 PM

Allen,

Zoals beloofd hierbij de tekst mbt het vaccineren in relatie tot verzet. Je treft hier zowel de adviezen van Verenso als van de KNMG aan.

Als Verenso hebben we ons advies aan onze leden als volgt verwoord:

22 januari 2021

Advies vaccinatie zonder toestemming en wilsonbekwame patiënten

Kan ook gevaccineerd worden als er geen toestemming is en kan een wilsonbekwame cliënt worden gevaccineerd als hij zich hietegen verzet?

Bij de beslissing om wel of niet te vaccineren, geeft Verenso het volgende advies:

Zonder toestemming van de cliënt of diens vertegenwoordiger wordt de cliënt niet gevaccineerd.

Als er bij wilsonbekwame cliënten toestemming is van de vertegenwoordiger, maar de cliënt verzet zich tegen de vaccinatie, dan adviseren wij het volgende: Als er sprake is van daadwerkelijk verzet tegen de vaccinatie, dan adviseren wij de vaccinatie geen doorgang te laten vinden. Aan te raden is dat naasten/ vertegenwoordiger van de cliënt bij verzet van de cliënt, nogmaals in gesprek gaan om hem/ haar gerust te stellen en bij te staan bij de vaccinatie.

De Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo) en onder omstandigheden de Wet zorg en dwang (Wzd) bieden in uitzonderingsgevallen de mogelijkheid om het ontbreken van toestemming te overrulen of -als wel toestemming door de vertegenwoordiger gegeven is- om verzet van de cliënt tegen een ingreep te overrulen als de hulpverlener de ingreep noodzakelijk acht om 'kennelijk ernstig nadeel' voor de cliënt weg te nemen. Maar wij adviseren om deze ruimte niet op te zoeken en dus met toestemming en zoveel als mogelijk met gedragen besluitvorming de vaccinaties te laten plaatsvinden.

Meer informatie: [redacted] [redacted]

De KNMG geeft hieronder een meer juridische uitleg, waarbij de WGBO leidend is:

Kan een cliënt gevaccineerd worden tegen COVID 19 zonder toestemming of ondanks verzet?

Bij de beslissing om wel of niet te vaccineren is de Wzd niet van toepassing. Een vaccinatie is namelijk niet te beschouwen als een **behandeling** van een somatische aandoening als bedoeld in art. 2 lid 1 onder a van de Wzd. Vaccinatie strekt immers niet ter behandeling van een aandoening of stoornis maar is een preventieve interventie. Vaccinatie valt daarmee niet onder de Wzd en kan dus ook niet als onvrijwillige zorg in het zorgplan worden opgenomen. Daarmee valt de vaccinatie onder de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (Wgbo). Uitgangspunt in de Wgbo is dat vaccinatie uitsluitend met toestemming plaatsvindt en dat als die toestemming er niet meteen komt eerst – na nadere informatie - wordt getracht alsnog tot overeenstemming te komen.

In geval van **wilsonbekwaamheid terzake** zijn er echter uitzonderingen mogelijk. Er dient onderscheid te worden gemaakt in twee situaties.

A. Vervangende toestemming vertegenwoordiger wilsonbekwame patiënt

De normale situatie is dat voor een wilsonbekwame patiënt toestemming wordt gevraagd aan de vertegenwoordiger om te vaccineren en dat deze toestemming ook wordt gegeven. Als de patiënt zich niet verzet, kan er zonder problemen worden gevaccineerd. Verzet de patiënt zich wel: zie onder b. Als de vertegenwoordiger weigert, is de vraag of deze daarmee de zorg van een goed vertegenwoordiger in acht neemt als bedoeld in art. 465 lid 5 BW. Een goed vertegenwoordiger handelt in de geest en het belang van de wilsonbekwame patiënt. In het algemeen betekent dat dat een vertegenwoordiger in twee situaties ruimte heeft om een door de arts noodzakelijk geachte interventie te weigeren:

- De patiënt heeft bij leven, toen hij (nog) wilsbekwaam was, duidelijk te kennen gegeven die interventie niet te willen of
- Het gaat om een interventie die medisch gezien in de situatie van de patiënt ongebruikelijk is of niet-geïndiceerd;

Als deze punten niet aan de orde zijn, behoort een weigering van een vertegenwoordiger niet te worden gehonoreerd. De arts dient een dergelijke weigering met een beroep op het goed hulpverlenerschap te negeren. Dit is vooral aan de orde als de beslissing van de vertegenwoordiger evident is gebaseerd op diens persoonlijke opvattingen, bijvoorbeeld omdat de vertegenwoordiger een antivaxxer is. Een vertegenwoordiger die op basis van zijn eigen opvattingen een beslissing over een wilsonbekwame patiënt neemt, is geen 'goed vertegenwoordiger'. Weigert een vertegenwoordiger die zelf bedenkingen heeft bij het nut van een vaccin om die reden vaccinatie van een wilsonbekwame patiënt, dan zou het strijdig met de zorg van een goed hulpverlener zijn om zo'n weigering te honoreren.

B. De wilsonbekwame patiënt verzet zich tegen vaccinatie

Als de vertegenwoordiger wel heeft ingestemd, maar de patiënt zich verzet, is als gezegd de Wzd niet aan de orde. Dan geldt wel artikel 7:465 lid 6 BW, dat het mogelijk maakt een verrichting waar (vanwege wilsonbekwaamheid) een vertegenwoordiger mee heeft ingestemd maar waar de patiënt zich tegen verzet, toch te doen als die nodig is om kennelijk ernstig nadeel voor de patiënt te voorkomen. Het is voorstelbaar dat niet-vaccineren dergelijk kennelijk ernstig nadeel voor de patiënt zelf heeft, met name als niet-vaccineren leidt tot ingrijpende/langdurige vrijheidsbeperkingen.

Na een reële inspanning om de patiënt op andere gedachten te brengen, is het dus mogelijk om een zich verzettende wilsonbekwame patiënt op basis van de Wgbo en met toestemming van diens vertegenwoordiger, toch te vaccineren. Voorstelbaar is echter ook dat daar in specifieke situaties vanaf wordt gezien bijvoorbeeld omdat het verzet heel heftig is.

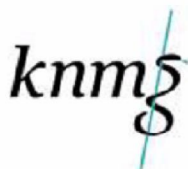
Kunnen ook de risico's voor anderen dan de patiënt een grond voor vaccinatie van een zich verzettende patiënt zijn? Art. 7:465 lid 6 gaat daar niet over. Er is echter ook een rechtsgrond te vinden om de zich verzettende patiënt te vaccineren in het belang van anderen; die rechtsgrond ligt in de algemene zorgplicht van de zorgaanbieder voor andere patiënten. Die hebben volgens art. 2 van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen in de zorg (Wkkgz) recht

op goede zorg, waaruit ook het recht op een veilige omgeving voortvloeit. Het belang van de patiënt zelf, als bedoeld in art. 7:465 lid 6 BW zal echter doorgaans toereikend zijn.

Met vriendelijke groet,

mr. 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

Artsenfederatie KNMG. Voorop voor dokter en zorg

www.knmg.nl | www.medischcontact.nl | www.artsinspe.nl

twitter.com/knmg

Volg ook onze nieuwsbrief [Actueel gezondheidsrecht](#)

De informatie verzonden in dit e-mailbericht en eventuele bijlagen zijn in vertrouwen verstuurd en uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Wij gaan uit van de vertrouwelijke behandeling van deze informatie. Indien u dit bericht onterecht ontvangt, wordt u verzocht de afzender direct te informeren en het bericht te verwijderen.